

חינוך להבנה ולמשמעות באמצעות אשכולות בין תחומיים ולמידה בתחומי אומנויות מגוונים

בשנת הלימודים הנוכחית נלמדים תחומי הדעת השייכים להומניסטיקה בחטיבת הביניים באשכולות בין תחומיים: תנ"ך, ספרות, היסטוריה, אזרחות, תרבות ישראל ועברית (הבעה ולשון). הגישה הפדגוגית העומדת בבסיס ההוראה והלמידה באשכולות הבין תחומיים הינה "חינוך להבנה ולמשמעות" עקרונית של הגישה מפורטים בהמשך. בנוסף, מוצעת לתלמידים בחירה בין תחומי אמנויות שונים. הערכת התלמידים באשכולות הלמידה ובאומנויות יפורטו בדפים הנלווים לתעודה, ויינתנו לכל תלמיד בשיחה האישית עם מחנך הכיתה לסיכום מחצית השנה.

בשורות הבאות ברצוננו להציג את הרעיונות הפדגוגיים והחינוכיים המרכזיים של אופני למידה אלו ואת האופן בו הם מתבצעים הלכה למעשה.

מטרות החינוך להבנה ולמשמעות הן, ראשית, **הבנת הלומד את עצמו** (חולשות וחוזקות, נטיות, הנעות ותכליות) **ואת מעגלי העולם בו הוא חי** (הקהילתי, הלאומי והגלובלי-סביבתי). שנית, **למידה ופעילות שהיא משמעותית לתלמיד**, כלומר, התנסות בחוויה של למידה ופעולה לשמה – למידה שאינה אינסטרומנטלית, אלא, כזו שמטרותיה טמונות בה ולא במטרות חיצוניות ועתידיות בלבד.

כיצד מאורגנת הלמידה בחטיבת הביניים למימוש מטרות ההבנה והמשמעות?

- הלמידה בכל אחת משכבות הגיל מאורגנת באמצעות אשכול למידה בין תחומי הכולל:
 - תחום דעת הומניסטי (בשכבה ז' תנ"ך, בשכבה ח' ספרות, בשכבה ט' היסטוריה ואזרחות)
 - עברית (הבעה ולשון)
 - תרבות ישראל
- תחום הדעת ההומניסטי נלמד בהיקף של שש שעות שבועיות, תרבות ישראל נלמדת בהיקף של שתי שעות שבועיות ותחום העברית נלמד בהיקף של שלוש שעות שבועיות.
- בשלוש מבין שש השעות בהן נלמד תחום הדעת ההומניסטי מקצוע העברית נלמד במסגרתו, וההוראה מתבצעת במשותף על ידי שני מורים: מורה תחום הדעת ומורה לעברית.
- כלל המורים המלמדים בכל שכבה את שלושת תחומי הדעת (תחום דעת הומניסטי, תרבות ישראל, ועברית) מהווים את "צוות הוראת האשכול". הצוות נפגש אחת לשבוע לתכנון משותף של ההוראה והלמידה.
- תחומי האומנויות השונים נלמדים בהיקף של שתי שעות שבועיות. לתלמידים הוצעו ארבע תחומי אומנויות לבחירה: אומנות פלסטית, וידאו ארט, תאטרון ומחול.

(המשך בצדו השני של הדף)

מהם העקרונות של הוראה ולמידה מכוונת הבנה ומשמעות?

- **ההוראה והלמידה מבוססות על "תובנה מובילת למידה"** – התובנה היא רעיון מרכזי שעומד ביסוד תכני הלמידה הספציפיים, שעשוי לפתח את הבנתו של הלומד את העולם ואת עצמו. התובנה משמשת כנקודת המוצא לתכנון של השיעורים ושל הערכת הלמידה. התובנה מנוסחת על ידי "צוות מורי האשכול" בעקבות תהליך של חשיבה ודיון בצוות.
- **למידה פעילה של הלומדים באמצעות ביצוע של משימות לימודיות (ביצועי הבנה)** – מרכיב מרכזי בתהליכי ההוראה והלמידה הינן משימות לימודיות מאתגרות הניתנות ללומדים במהלך השיעורים. המשימות מתבצעות לבד, בזוגות או בקבוצות. המשימות הלימודיות נגזרות מהתובנות מובילות הלמידה ומשלבנות בין תחום הדעת ההומניסטי לבין תחום העברית.
- **הנחיה, ליווי ומתן משוב ללומדים על ידי המורים תוך כדי ביצוע המשימות במהלך השיעורים** – ליווי, הנחיה ומתן משוב תוך כדי ביצוע המשימות הלימודיות הינם מרכיבים משמעותיים בפיתוח תהליכי ההבנה ושיפור מיומנויות הלמידה. בשל זאת תכנון ההוראה מקצה את הזמן לביצוע המשימות הלימודיות בכיתה ולא בבית.
- **ביטוי אישי, בחירה וחיבור לעולמו של הלומד** – הן באשכולות הלמידה והן בתחומי האומנויות קיים מרחב משמעותי לבחירה אישית של הלומד המאפשר לו ביטוי אישי מתוך עצמו, עולמו ותחומי העניין שלו.

מהם העקרונות ומטרות ההערכה המבוטאים בדף הנלווה?

- התייחסות אישית לכל תלמיד ביחס לתהליכי הלמידה, ביצוע המשימות הלימודיות והשליטה במיומנויות השונות.
- התייחסות אישית לכל תלמיד לגבי ההיבטים המחייבים שיפור וחיזוק.
- הערכה מילולית ברובה ללא ציון מספרי מסכם על מנת לאפשר ביטוי לעקרונות ולמטרות ההערכה.

נשמח לשמוע את דעתכם לגבי הדגשים הפדגוגיים והחינוכיים המיושמים בחטיבת הביניים בשנה זו, ולאופן הערכה של מקצועות האשכול והאומנויות.

בברכה

צוותי הוראת האשכולות והאומנויות